

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/3/2022
Identifikačné číslo spisu:	6718201273
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alexandra Hanusová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6718201273.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu O. P., narodeného X., zastúpeného združením ZASTAVME ÚŽERU, Občianske združenie na právnu ochranu občana a finančného spotrebiteľa, Dubnica nad Váhom, Pod Hájom 1367/169-44, IČO: 51 255 022, proti žalovanej Všeobecnej úverovej banke, a. s., Bratislava 25, Mlynské Nivy 1, IČO: 31 320 155, o určenie, že úver je bezúročný a bez poplatkov a iné, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 11Csp/15/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 29. júla 2021 sp. zn. 16CoCsp/18/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.
Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 3. decembra 2020 č. k. 11Csp/15/2018-191 (vo veci v poradí druhým) určil, že spotrebiteľský úver poskytnutý žalobcom (správne žalovaným) na základe zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru Y., registračné č. XXXXXXXXXXXXXXXX zo 14. augusta 2011 je bezúročný a bez poplatkov a že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie konštatoval, že podľa § 9 ods. 2 písm. h) v spojení s § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej "zákon č. 129/2010 Z. z.") je predmetný úver bezúročný a bez poplatkov pre nesprávne určenú ročnú percentuálnu mieru nákladov (ďalej aj „RPMN“) v neprospech spotrebiteľa, pretože v nej nebola zarátaná splátka poistného ako platba za doplnkovú službu poskytnutú spotrebiteľovi v súvislosti so zmluvou o spotrebiteľskom úvere. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), a keďže pomer úspechu sporových strán vo veci bol približne rovnaký, žiadnej z nich nárok na náhradu trov konania nepriznal.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom z 29. júla 2021 sp. zn. 16CoCsp/18/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 1 CSP) a žalobcovi

priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

2.1. Odvolací súd potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou a v celom rozsahu sa stotožnil aj s odôvodnením napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 1 a ods. 2 CSP). Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia na odvolacie námietky žalovaného uviedol, že súd pri rozhodovaní vychádzal správne z ustanovenia § 2 písm. g) zákona č. 129/2010 Z. z. účinného v čase uzavretia úverovej zmluvy, podľa ktorého do celkových nákladov patria aj náklady na doplnkové služby súvisiace so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, a to najmä poistné, ak spotrebiteľ musí navyše uzavrieť zmluvu o poskytnutí takejto doplnkovej služby, aby získal spotrebiteľský úver alebo aby ho získal za ponúkaných podmienok. Vychádzal z toho, že súhlas spotrebiteľa k poisteniu schopnosti splácať Y. bol včlenený do obsahu zmluvy o spotrebiteľskom úvere v bode 8., a že zmluva neobsahuje žiadne poučenie o možnosti odmietnuť uzavrieť poistnú zmluvu. Poistné sa teda nedalo odmietnuť a išlo o uzavretie formulárovej zmluvy bez možnosti ovplyvnenia jej obsahu žalobcom. Z tohto dôvodu splátky poistného mali byť zahrnuté do celkových nákladov spotrebiteľa, čo v konečnom dôsledku malo vplyv aj na výšku RPMN. Keďže poistné nebolo zahrnuté do celkových nákladov spotrebiteľa, bola v zmluve uvedená nesprávna výška RPMN v neprospech spotrebiteľa. Poukázal na to, že z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie nevyplýva, že by súd považoval predmetnú úverovú zmluvu za bezúročnú a bez poplatkov z dôvodu, že nebola uzavretá písomne a nebolo teda možné prihliadnuť na námietku žalovaného, že spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov jedine vtedy, ak sú kumulatívne splnené podmienky uvedené v § 11 ods. 1 písm. a) zákona č. 129/2010 Z. z., nakoľko to z tohto nevyplýva, a v danom prípade išlo o dôvod uvedený v § 11 ods. 1 písm. b) tohto zákona (nesprávne uvedená RPMN v neprospech spotrebiteľa).

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“), jeho prípustnosť odôvodnil ustanovením § 420 písm. f) CSP a navrhol vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, alternatívne rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť. Za nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorým mu bolo znemožnené, aby uskutočňoval procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces považoval to, že sa odvolací súd nevysporiadal s jeho argumentmi a neprihliadol na ním predložené dokumenty (Štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere a informácie finančného sprostredkovateľa k dojednanému poisteniu), z ktorých je zrejmé, že na získanie spotrebiteľského úveru sa nemusí uzavrieť poistenie na jeho zabezpečenie alebo ďalšia zmluva o doplnkovej službe, a že spotrebiteľ by predmetný úver získal za rovnakých podmienok bez ohľadu na to, či by zmluvu o poistení úveru uzatvoril alebo nie. Spochybnil tvrdenie žalobcu na pojednávaní konanom 3. decembra 2020, že o poistení pri podpise zmluvy nehovoril, pretože vyjadril záujem zabezpečiť splácanie úveru z poistenia v prípade smrti, trvalej invalidity a práceneschopnosti, čo potvrdzuje podpísaný dokument Informácie finančného sprostredkovateľa k dojednávanému poisteniu. Poistné sa tak v tomto prípade do výpočtu PRMN nezahrnulo a jeho výpočet bol v zmysle § 9 ods. 2 písm. h) zákona č. 129/2010 Z. z. správny. Takto „fakultatívne“ koncipované poistenie v zmysle § 2 písm. g) zákona č. 129/2010 Z. z. nie je zahrnuté do výpočtu celkových nákladov a teda ani do výpočtu RPMN. Dovolateľ poukázal na rozhodnutia súdov, ktoré potvrdzujú jeho tvrdenia o fakultatívnosti poistenia a na to nadväzujúci výpočet PRMN (rozsudok Okresného súdu Košice II z 19. novembra 2018 č. k. 17Csp/23/2017-686 potvrdený Krajským súdom Košice rozsudkom zo 16. júla 2020 sp. zn. 2Co/225/2019 a rozsudok Okresného súdu Michalovce zo 7. novembra 2018 č. k. 11Csp/72/2018-234 potvrdený Krajským súdom v Košiciach rozsudkom z 24. marca 2020 sp. zn. 6Co/79/2019).

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že odvolací súd v odôvodnení rozsudku zhodne s názorom súdu prvej inštancie konštatoval, že žalovaný ani v priebehu odvolacieho konanie nedokázal preukázať svoje tvrdenie o priebehu uzatvorenia poistenia, čo bolo hlavnou spornou skutočnosťou vo veci. Zdôraznil, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a ak odvolací súd v plnom rozsahu odkázal na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, čo odvolací súd v danom prípade aj urobil. Stotožnil sa s rozhodnutím odvolacieho súdu a s jeho odôvodnením, ktoré mal za dostatočne jasné, zrozumiteľné a presvedčivé a spĺňajúce zákonné kritériá odôvodnenia rozhodnutia súdu uvedené v § 220 ods. 2 CSP.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote strana sporu (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP nie je prípustné a preto je potrebné ho odmietnuť.

6. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

6.1. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážaný) prístup.

6.2. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

6.3. Dovolanie nie je opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolačný súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je podľa § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté závažnými deficitmi v dokazovaní (napr. tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (rozhodnutie Ústavného súdu SR zn. IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) uvádzanom v § 420 písm. f) CSP.

7. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Dovolaateľ prípustnosť podaného dovolania v danej veci vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré

(porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. K vyjadreniu dovolateľa, že k porušeniu jeho práva na spravodlivý súdny proces došlo nesprávnym hodnotením výpovede žalobcu o okolnostiach uzavretia predmetnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere a nevysporiadaním sa s jeho argumentmi preukazovanými ním predloženými listinami (Štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere a Informácie finančného sprostredkovateľa k dojednávaniu poisteniu), dovolací súd uvádza, že podľa konštantnej judikatúry najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP paušálne vyznievajúce tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave súdmi, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne hodnotenie niektorého dôkazu (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/26/2017, sp. zn. 4Cdo/56/2017, sp. zn. 5Cdo/90/2017, sp. zn. 8Cdo/187/2017).

11. V posudzovanej veci obsah dovolania a samotného spisu podľa dovolacieho súdu nie je podkladom pre záver, že súdy nižšej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnili dovolateľovi, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, čo by pripúšťalo dovolenie podľa § 420 písm. f) CSP. Už súd prvej inštancie hodnotil výpoveď žalobcu o okolnostiach uzavretia predmetnej zmluvy o úvere a poistnej zmluvy a možnosti odmietnuť poistenie, ku ktorému bol návrh poistnej zmluvy uvedený v návrhu zmluvy o spotrebnom úvere. Zdôraznil, že zmluva o úvere, do ktorej bola zahrnutá aj poistná zmluva bola vopred pripravená bez upozornenia, že žalobca môže odmietnuť uzatvorenie takejto zmluvy a poistenie si nedohodnúť. Odvolací súd pri rozhodovaní tak isto zohľadnil, že predmetná zmluva o úvere bola vopred pripravená žalovaným bez uvedenia možnosti neuzatvoriť poistnú zmluvu a bez upozornenia, že v splátkach úveru sú už zahrnuté aj splátky poistného. Osobitne poukázal na to, že súhlas žalobcu/spotrebiteľa k poisteniu schopnosti splácať úver bol zakomponovaný do zmluvy o spotrebiteľskom úvere v bode 8. a že táto zmluva neobsahovala žiadne poučenie o možnosti odmietnuť uzavretie poistnej zmluvy, že obsah zmluvy nedovoľoval poistenie odmietnuť, že teda išlo o uzavretie formulárovej zmluvy bez možnosti jej úpravy žalobcom. Dovolaťel v dovolaní neuviedol, ktoré ďalšie dôkazy ním navrhnuté v konaní súdy nevykonali, a dovolací súd nemal podklad na zistenie vady zmätočnosti spočívajúcej v nevykonaní navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, a ktorý by bolo možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie. Ani skutočnosť, že sa súdy osobitne nezaoberali obsahom Štandardných európskych informácií o spotrebiteľskom úvere, nie je možné považovať za pochybenie pri zisťovaní skutkového stavu, pokiaľ prihliadli na zistený skutkový stav o uzavretí konkrétnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Žalovaný k týmto informáciám uvádzal, že z nich vyplýva, že uzavretie poistnej zmluvy nebolo podmienkou pre uzavretie zmluvy o spotrebiteľskom úvere. V danej veci však súdy založili svoje rozhodnutie na zistení, že konkrétne zistené okolnosti uzavretia zmluvy medzi žalobcom a žalovaným odôvodňujú záver, že poistenie bolo podmienkou uzavretia zmluvy, a že žalobca nebol upozornený na možnosť poistenie odmietnuť.

12. Dovolaťel súd pri uplatnení dovolacieho dôvodu, ktorý je uvádzaný v § 420 písm. f) CSP nepreskúmava právne posúdenie veci. Na tomto mieste sa žiada pripomenúť, že neúplnosť či nesprávnosť skutkových zistení, nesprávnosť týkajúca sa hodnotenia dôkazov a právneho posúdenia veci súdom nebola považovaná za dôvod zakladajúci vadu zmätočnosti podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP (rozhodnutia zverejnené pod R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000, R 24/2017) a nie je tomu inak ani v súčasnej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Uvedené vyplýva predovšetkým z toho, že na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie a nie dovolací súd, ktorý je podľa § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 6/2018). Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred

všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 252/04, sp. zn. I. ÚS 50/04, sp. zn. I. ÚS 98/97, sp. zn. II. ÚS 3/97, sp. zn. II. ÚS 251/03).

13. Dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP namietal aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom i súdom prvej inštancie (nesprávne určenie RPMN v dôsledku nesprávne započítaných celkových nákladov spotrebiteľa spojenými so spotrebiteľským úverom, v ktorých nebolo zohľadnené poistné, ak spotrebiteľ musel uzavrieť zmluvu o poskytnutí takejto doplnkovej služby). K tomuto odvolací súd uviedol, že právnym posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio fakty), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávne právne posúdenie veci nemožno preto vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu. Samotná polemika s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 420 CSP, ale ani v § 432 ods. 2 CSP.

14. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalovaného, ktorý namietal vady zmätočnosti v danej veci podľa § 420 písm. f) CSP odmietol ako neprípustné podľa ustanovenia § 447 písm. c) CSP.

15. O náhrade trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že žalobcovi ich náhradu nepriznal preto, že aj keď výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu zaviniť žalovaný (§ 256 ods. 1 CSP), žalobcovi žiadne preukázané trovy dovolacieho konania nevznikli (R 72/2018).

16. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súd pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.